

Natuurherstel; illusies in de Peel...

Naar aanleiding van de onbegrijpelijke Staatsbosbeheer-ingrepen de laatste jaren in de Peel, de gigantische Peelbrand die begon op 20 april én de vele reacties daarop voel ik mij geroepen om ook hier mijn mening te geven. Er spelen allerlei belangen, met elk een eigen doel. Belangrijk, minder belangrijk en soms zelfs helemaal overbodig.

Het is jammer om in de media te moeten lezen dat meningen van mensen – die het naar mijn mening op hun manier goed met de Peel voor hebben – met naam en toenaam de kop ingedrukt worden. Er moeten oplossingen komen. In dit stuk staan er enkele. Ik zet 't een en ander voor u op een rijtje.

Het kappen van volwassen bomen moet met onmiddellijke ingang gestopt worden: het achterhaalde idee “de volwassen bomen halen te veel water uit de grond” weegt niet op tegen de verkoelende en uitdroging tegengaande werking van de schaduw gevende boomkruinen. Tevens zorgen bomen in het landschap voor windbreking. Door harde wind zal de veengrond dan niet zo snel (brandgevaarlijk) uitdrogen. Dat de houtoogst geld opbrengt is geen geheim. De Peel met zijn natuurlijke bossen mag echter geen houtoogstgebied zijn. ‘Groene energie’ mag heel dubbel opgevat worden als je ziet dat gekapt hout uit de natuur gebruikt wordt voor de stook in biomassa-centrales om elektriciteit op te wekken. “Hoge bomen vangen veel wind” mag in de Peel alleen letterlijk genomen worden. Sporen van vroegere kleinschalige turfwinning, bewoning en boekweitteelt worden – en zijn – kapotgereden en vernield door zware machines met vaak onwetende chauffeurs. Over honderden jaren vinden archeologen geen veen, maar sporen. Sporen van rups- en rubberbanden en de resten van platgereden dassenburchten en dieren.

“Ongewenste begroeiing” in de Peel is overigens een rare opmerking. De natuur past zich aan met planten die er wél willen groeien. De aanwezigheid van bossen is uiteraard wel een uitzondering. Die zijn ingevoerd door de mens en gezaaid door poepende vogels die de commerciële velden van enkele Peelbewoners bezocht hebben. Maar.., zijn die struiken met de heerlijke vruchten nou echt zo'n ramp voor de Peel? Het tegenwoordige 'beheer' en 'herstel' is een ramp. Miljoenen verslindende waanideeën in de Peel, dat zijn het.

De in de 19e eeuw zorgvuldig gegraven kanalen moeten opgeschoond en weer in gebruik worden genomen. De 'verondieping' zoals Staatsbosbeheer het noemt moet zeer spoedig ongedaan gemaakt worden. Ofwel; de kanalen en wieden moeten weer water aan kunnen gaan voeren zodat de Peel niet verder kan verdrogen. Waterstands-verhoging in de Peel op de voormalige turfvelden is dan helemaal niet nodig. Het is zelfs niet mogelijk met ons tegenwoordig veranderend klimaat.

De vorming van hoogveen op de verkrachte manier naar het idee van 'Werkgroep Behoud de Peel' en de 'veenprofessoren' is eenvoudigweg niet mogelijk. Zeker niet op korte termijn. De Peel is niet meer de 'badkuip' van enkele honderden jaren geleden.

Het is een zielig verhaal om te stellen dat er geen mensen zouden moeten wonen in het gebied. Sinds 1853 is er bewoning in de voormalige veenkolonie 'Het Helena-Veen'... De voormalige en grotendeels afgegraven turfvelden moeten worden overgelaten aan de natuur. De bomen, zeldzame planten en dieren; unieke vogelsoorten, insecten en amfibieën. Dát is historisch cultuur- en natuurbehoud!

Zouden boswachters en BOA's niet om- en bijgeschoold moeten worden zodat zij weten waar ze echt mee bezig moeten zijn? Ze dienen niet de uitvoerenden en woordvoerders te zijn van vooral commerciële belangen die tegenwoordig spelen. "Waar ben ik bezig en waar ben ik mee bezig", dat is les 1. Om kunnen gaan met de gevolgen van het toekomstige klimaat is les 2.

Men wil het hoogveen – veenmossen – laten groeien. Althans dat zegt men. Daar is heel veel ZUUR water voor nodig; regen, regen en nog 'ns regen.

De zoetwatervoorzieningen, de aanvoer van water via o.a. de Helenavaart zijn 'verondiept' ofwel; kanalen, wieden en sloten zijn grotendeels dichtgegooid en laten geen water meer de Peel instromen. Dammen en damwanden zijn opgeworpen. De Peel droogt daardoor uit en wordt daardoor ook steeds brandbaarder. Da's logisch. Door klimaatverandering valt er veel te weinig water uit de lucht om veenmos te laten aangroeien. Vernatting voor hoogveenvorming is dus eigenlijk helemaal niet mogelijk omdat daar ZUUR (regen)water voor nodig is. Tel hierbij de uitstoot van industrie (denk o.a. aan het Ruhrgebied), de landbouw en bomenkap bij op en de ramp is compleet. Conclusie: men moet gewoon van de natuur afblijven. Door de bomenkap verdroogt de Peel nog verder. Na verloop van tijd zal de Peel een woestijn met zandverstuivingen zijn. Dan valt er niet veel meer te genieten tijdens de hete zomers.

Toen Staatsbosbeheer in december 2015 vervuild puinbreker-afval gebruikte als verharding van paden om zware vrachtwagens de natuur in te kunnen krijgen hadden ze er blijkbaar niet(?) aan gedacht dat dat puin veel teveel kalk bevatte. Of misschien toch wel? Gelukkig is het puin grotendeels afgevoerd inclusief de vermalen elektriciteitsleidingen en stopcontacten. Helaas is er ook een groot gedeelte in de naastliggende waterplassen, slootjes en kanalen terecht gekomen.

De recentelijke Peelbrand laat zien dat de Peel grotendeels te droog is. Het vuur is ook ondergronds het veen ingegaan. Het smeult nog lange tijd verder om hier en daar weer de kop op te steken. "Sprookjesachtig" noemde een krant dat.

Er is gebakkelei geweest over het gebruik van bluswater. Dat zou volgens Staatsbosbeheer aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Men doelt hier hoogstwaarschijnlijk op het gebruik van kalkrijk zoet bluswater (uit De Brink bij de kalkzandsteenfabriek) waar de zuurminnende veenmosjes niet blij van worden. Terecht, maar het gevaar voor de omwonenden is dus duidelijk onderschat ten opzichte van het verschroeiende veenmos. Ruim achthonderd hectare Peel in totaal waaronder ook de unieke boerenkuilen in de Liesselse Peel... De Peel opnieuw verdelen in compartimenten met brede brandgangen is geen optie; maak optimaal gebruik van de bestaande kanalenstelsels!

Vragen die dringend beantwoord moet worden: "Waarom ontstond de Peelbrand juist op die plek?" Op een moeilijk bereikbaar veencompartiment dat reeds onder handen genomen is door uitvoerende aannemers van Staatsbosbeheer. "Regulier maaiwerk op een plek die onder water gezet gaat worden?" En "Wie zag de brand als eerste of deed de eerste melding bij de brandweer?"

De brand woedde overigens in de Deurnese Peel en niet in Mariaveen of, zoals het genoemd werd, Mariapeel. De lokale overheden moeten voor de veiligheid duidelijker zijn met het aangeven van locaties en zich een beetje beter verdiepen in de benamingen van hun eigen gebied om te voorkomen dat de brandweer kostbare tijd verloren ziet gaan.

Even ter oriëntatie:

De Deurnese (Nieuwe) Peel (± 1000 ha) ligt westelijk van de (Oude) Helenapeel. De Helenapeel (± 600 ha) ligt tussen de Deurnese Peel, Peel 't Zinkske en de Helenavaart. De Helenavaart ligt westelijk van Mariaveen en De Driehonderd Bunders. De Horster Driehoek ligt noordelijk daarvan.

Onbezonnen wilddcrossers en quadrijdende waaghalzen moeten uit de kwetsbare beschermde gebieden geweerd worden. Brandgevaar! Meer toezicht en strenge handhaving is dus zeer welkom. Natuurlijkhebbers en goedwillende omwonenden zullen zeker een handje willen helpen. Satellietbeelden tonen duidelijke sporen over het Liesselse historisch zeer kwetsbaar 'Dolle Kuilen'-perceel aan de Eikenlaan nabij de Lupinenweg en Leegveld.

De kanalen en wieken met syfonduikers zijn in de 19e eeuw zeer doordacht gegraven en aangelegd door ontveneren om de Peel te ontwateren en de te graven turf af te voeren. Getuige het 'Voorloopig Rapport' uit 1920 van M. Bongaerts; 'Afwatering en Kanalisatie van de Peel'. De kanalen en drietandwieken zijn niet 'zomaar' wat sloten.

Het zal voor de ingenieurs echt niet zo moeilijk zijn om de stroomrichting van het water van zuid naar noord te laten lopen. Van Noordervaart via de Helenavaart naar Griendtsveen. In de tweede helft van de vorige eeuw gebeurde dat ook al voor de bevoeiing van de naastliggende tuindersgronden en kassen. Vanuit het hoofdkanaal de Helenavaart moet het water via opnieuw uitgediepte zijwijken weer de Peel in kunnen stromen.

De voormalige stortplaats Leegveld in de Deurnese Peel moet zo spoedig mogelijk helemaal en tot diep in de ondergrond gesaneerd en veilig afgevoerd worden. Er is daar naar verluid in de jaren '60 en '70 - naast huishoudelijk en grof afval - ook industrieel chemisch afval in oude turfputten gestort en afgedekt met grond. De vuilstort is overigens tot overmaat van ramp ook door de recentelijke brand aangedaan. Satellietbeelden laten dat zien. Hopelijk bevatte de rook naast koolmonoxide niet nog méér gevaarlijke stoffen...

De aanleg van de rotonde in de weg Meijel-Heibloem-Roggel is eveneens een van de grootste vergissingen ooit geweest. De prachtige nog zeker niet versleten ophaalbrug is verscheept naar Curaçao en doet daar nu uitstekend dienst als Wilhelminabrug over het Waaigat aldaar. Door de komst van de rotonde is Beringe niet meer bereikbaar voor de binnenscheepvaart. Men zou echter veel meer wanneer mogelijk gebruik moeten gaan maken van dit soort transport. Dat ontlast o.a. de snelwegen en zou het nieuwe industrieterrein bij Beringe aardig van dienst kunnen zijn.

Luchtwassers op de (mega)stallen in en om de Peel blijken een wassen neus. Een 'schijnveilige' oplossing tegen stank van ammoniak en fijnstof. De boeren zijn zelf ook niet blij met deze verplichting van Hogerhand. Vaak worden stallen 's avonds 'gelucht'. Alle deuren worden dan tegen elkaar open gezet. Er zou een vacuüm ontstaan dat ervoor zorgt dat de stank niet naar buiten gaat. Dat is klinkklare onzin dus want je ruikt de rotte stank maar al te goed. Vooral in de nacht, zelfs tijdens windstilte tot kilometers verderop.

Waarom zijn veel mensen in gebieden met relatief veel uitstoot van ongewenste stoffen bevattelijker voor longziekten en virussen?

'Gezonde boerenlucht' bestaat al lang niet meer en heeft waarschijnlijk ook nooit bestaan. Stadsmensen die in de 19e en begin 20e eeuw langs stinkende open riolen woonden ervoeren de frissere plattelandslucht als zodanig. En daar woonden de keuterboertjes met enkele koeien, varkens en kippen. Vroeger zaten er in het voer van de dieren geen kunstmatige toevoegingen. Koeien graasden overal in de wei. De kippen scharrelden rond de boerderij. Varkens wroetten lustig naar beestjes in de grond en kregen als toetje etensresten uit de keuken van de boerin.

De A67 snijdt dwars door de Peel. Veel fijnstof en vervuilde lucht tot gevolg. Gigantisch hoge windmolens in de berm zijn geen optie. Landschaps- en horizonvervuiling: Helenaveen is een beschermd dorpsgezicht... Zonnepanelen met een maximale hoogte van twee meter over de hele lengte langs de rijbanen Venlo richting Eindhoven. Dat is een beter idee. De zon schijnt al miljoenen jaren; en nog steeds weet de mens er niet optimaal gebruik van te maken. Gericht op het zuiden dienen ze tevens als geluidsscherm.

Tot slot.

Al langer in Griendtsveen en Helenaveen wonenden herinneren zich nog veel Peelbranden. Zij herkennen de typische indringende scherpe geur van de rook uit de veenondergrond. Zij herinneren zich de verhalen van o.a. 1921, toen bewoners van de huidige Koolweg moesten vluchten en deels hun huisraad op turfschepen veilig gesteld kon worden. Vijf woningen van grote gezinnen brandden tot de grond toe af. Eenenveertig personen werden in één klap dakloos. Restanten van huisputten zijn nog te bezoeken. In de 19e eeuw stond de Peel ook regelmatig in brand. Gecontroleerd aangestoken met vuurkorven door arbeiders van de Maatschappij. In de as zaaide men boekweit die daar uitstekend op groeit. De rook was vaak tot ver in Brabant en Oost-Europa merkbaar. Peelbranden komen regelmatig voor en zijn van alle tijden.

Hopelijk kunnen de ideeën in bovenstaand relaas uiteindelijk helpen om iedereen in en om de Peel tevreden te stellen. Staatsbosbeheer en 'Werkgroep Behoud de Peel' zullen direct moeten stoppen met hun waanzinnig "natuurbeheer" en -"herstel". Het gaat echt niet lukken om veenmos op grote schaal te kweken met een klimaat zoals we dat nu (gaan) kennen.

Zouden onze nakomelingen over minimaal 3000 jaar staan te springen om enkele kruiwagens turf te kunnen gaan steken? Waarschijnlijk niet. Archeologen komen dan vooral sporen van vernieling tegen. Diepe sporen van vrachtauto- en rupsbanden. Vele miljoenen euro's zijn de laatste jaren reeds verdampt en in rook opgegaan. Letterlijk en figuurlijk. Natura 2000, LIFE+ projecten en de waandenkebeelden van - zoals Staatsbosbeheer het in het Engels noemt - "Let the raised bogs grow" zullen drastisch aangepast moeten worden.

Wat ik eerder al aanhaalde: de kanalen moeten de Peel weer zoals vanouds lekker rustig van water kunnen gaan voorzien. Dat is zeker een van de slimme en niet dure oplossingen die bijdraagt aan een juiste balans in het unieke Peelgebied, of wat daar nog van over is... De natuur gedijt dan na verloop van tijd weer voor iedereen. Niet alleen voor de monumentale bomen, planten, dieren, amfibieën en insecten, maar ook veilig voor de natuurliefhebbende omwonenden.

Mensen die in de Peel gaan wonen als een soort van belegging omdat er misschien na verloop van tijd een 'opkoopregeling' voor hen klaar ligt kunnen maar beter uit de Peel wegblijven. Locus Paludosus is en blijft er de baas.

André Vervuurt
Historisch Helenaveen - www.andre-vervuurt.nl